

КУЧМІЙОВА Т.С.

к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій

ДОБРОВОЛЬСЬКА С.А.

здобувач освітнього ступеня бакалавр,
Миколаївський національний аграрний університет

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ВАЖЕЛІ ЕКОНОМІКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В ПОВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ

Вступ. У сучасних умовах світової економічної нестабільності та постійних змін у глобальних фінансових системах, проблеми фінансово-кредитних важелів економіки набувають особливого значення. Україна, як країна, що пережила серйозні випробування у вигляді військового конфлікту та політичних криз, стикається з необхідністю швидкої та ефективної відновчої відбудови своєї економічної системи. Однією з ключових складових економічної відновчої стратегії є раціональне використання фінансово-кредитних можливостей. Аналіз стану та функціонування фінансово-кредитних важелів є критично важливим для здійснення належних кроків у напрямку відновлення та стабілізації економіки України. У цьому контексті аналіз та висвітлення динаміки, структури та ефективності фінансово-кредитних важелів стає необхідною передумовою для розроблення ефективних стратегій та рекомендацій, спрямованих на досягнення сталого економічного зросту та соціальної стабільності в Україні [1].

Результати дослідження. Для подолання економічної та фінансової кризи країни необхідно вирішити проблему зменшення обсягів виробництва та активізувати реальний сектор економіки. В зв'язку з цим, основними факторами відбудови є:

1. Характеристика економічної та фінансової кризи - основні аспекти кризи в Україні: спад виробництва та фінансові проблеми, які потребують негайного уваги та втручання.

2. Аналіз фінансово-кредитних аспектів економічної системи: в рамках дослідження необхідно провести глибокий аналіз фінансових та кредитних аспектів економічної системи України, який може включати аналіз державних фінансів, банківської системи, державного боргу, фінансового регулювання тощо.

3. Ідентифікація проблем та ризиків - визначення ключових проблем та ризиків, які впливають на економічну та фінансову стабільність України. Зокрема, це проблеми з бюджетним дефіцитом, невідповідність між обсягами виробництва та попитом, дефіцит кредитування реального сектору тощо.

4. Шляхи вирішення проблем - визначення та обґрунтування перспективних шляхів вирішення виявлених проблем. Це може бути рекомендації щодо політичних, економічних та фінансових заходів, які сприятимуть активізації реального сектору економіки та збалансованому економічному розвитку.

5. Вплив фінансово-кредитних механізмів на економічний розвиток: становлення впливу фінансово-кредитних механізмів на економічний розвиток країни та визначення їх ролі у подоланні кризи та стимулюванні росту виробництва.

Ці результати можуть служити основою для розробки стратегій та рекомендацій з подолання економічної та фінансової кризи в Україні та сприяти покращенню економічного становища країни у контексті повоєнної відбудови.

В 2022 році з початком війни було запроваджено фіксований курс долара. 2 жовтня 2023 року НБУ перейшов до ринкового довоєнного курсоутворення, поки йдеться про «режим керованої гнучкості», коли Нацбанк дозволяє міжбанківському ринку впливати на курс, але значно обмежує коливання курсу. Але існують передумови, які дозволяють такі заходи. Це-сповільнення інфляції, ставки за гривневими депозитами за вирахуванням податків, що перевищують очікувані темпи інфляції. За даними Нацбанку доходи бюджету підвищуються за рахунок податкових надходжень, які зумовлені економічними факторами, а саме поживленням економічної діяльності, збільшення імпорту товарів та підвищення вартості енергетичних ресурсів. Проте високими темпами зростають видатки, в основному на оборону і соціальне забезпечення.

Для фінансових кредитних установ через воєнний стан стоїть проблема зростання проблемних кредитів через зниження платоспроможності позичальників фізичних та юридичних осіб, яка виникає через знищення майна, що являється предметом кредиту або переїзд позичальників через війну. Банки відмічають катастрофічне падіння іпотечного кредитування через небажання інвестувати в українську нерухомість через високі ризики, пов'язані з війною, також падіння споживчого кредитування, бо люди відчують невизначеність майбутнього через війну.

В воєнних умовах в Україні зростає роль ринку страхових послуг як невід'ємного елемента фінансової системи країни. Особливо це важливо для інвесторів. Існують від міжнародних організацій проекти страхування воєнних і політичних ризиків в Україні MIGA, DFC. Їхні реальні проекти Райфайзен банк Аваль, Європейський банк (застрахувався від ризиків торгового фінансування в Україні) [4]

Фондовий інструментарій внутрішнього ринку України представлений облігаціями внутрішніх державних позик (ОВДП) – це державні цінні папери, які розміщуються лише на внутрішньому фондовому ринку та підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій. В основному фондовий ринок в Україні зараз представлений ними. Постає проблема, що банкам вигідніше займатись операціями з ОВДП ніж ризикувати, кредитуючи бізнес. Хоча, ОВДП приносить дохід в бюджет.

У Програмі співробітництва України з МВФ, оголошеній у березні 2023 року, закладені доволі скромні темпи економічного зростання в післявоєнний період. Середньорічні темпи економічного зростання України в перші 5 років післявоєнного відновлення мають становити 4,7% [5]. Тому потрібне

максимально повне використання внутрішніх резервів на цілі відновлення економіки, модернізації та формування стійкого розвитку.

Відновленню, стабілізації та розвитку економіки України сприятимуть такі заходи у фінансово-кредитній сфері:

- просування інновацій в галузі безготівкових платежів, в галузі дистанційного банківського обслуговування, хмарних технологій, розширення доступу учасників фінансового ринку до публічних реєстрів, розвиток безпеки інтернет операцій.

- розвиток ринку фінансових послуг, їх діджиталізація.

Крім того у 2023 році була розроблена державна Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року, де викладено бачення майбутнього фінансового сектору, стратегічні цілі та очікувані результати даної Стратегії. Там вказано, що після війни буде додано цілі, які зараз не доцільні. Але і без цього достатньо простору для роботи. В післявоєнний період у фінансово-кредитній сфері з'явиться більше можливостей і досвіду.

Висновки. Отже, для успішної реалізації цих стратегій необхідне максимальне використання внутрішніх резервів країни та розвиток інноваційних аспектів у фінансово-кредитній сфері. Також досить важлива є роль участі у міжнародних проєктах, спрямованих на зниження ризиків та підтримку фінансової стійкості під час воєнних умов. У цілому, післявоєнний період відкриває нові можливості для реформ та розвитку, які слід максимально використовувати для відновлення економічної ситуації та модернізації країни.

Список використаних джерел

1. Майорова Т. В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні: веб-сайт. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6f1bab24-fd83-42ae-962c-8956ca83ae58/content>
2. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд жовтень 2023 року: веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MMR_2023-10.pdf?v=4
3. Проєкт USAID «Реформування фінансового сектору» <https://www.facebook.com/FSRproject/>
4. Роберт Бонд. Ініціативи міжнародних фінансових організацій щодо страхування воєнних ризиків: останні новини. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2023/09/PRI_Initiatives_Presentation_Robert-Bond_19sept2023_ua.Pdf.
5. Кучмійова Т. С. Діджиталізація бізнес-процесів в умовах трансформаційних перетворень. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. Вип. 10. С. 77-80.
6. Стратегія розвитку фінансового сектору України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=4.